

U S N E S E N Í

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z jeho předsedkyně JUDr. Evy Gregorové a soudců JUDr. Zdeňka Bureše a JUDr. Jarmily Jaškové ve věci žalobce: **Raiffeisenbank a.s.**, se sídlem v Praze 4, Hvězdova č. 1716/2b, IČ 49240901, zast. JUDr. Jaroslavem Hrouzkem CSc., advokátem, se sídlem v Praze 1 – Nové Město, Panská č. 6, proti žalované: **M.K.**, nar. XXXXX, bytem v XXXXX, XXXXX, zast. Mgr. et Mgr. Tomášem Sedláčkem, advokátem, se sídlem v Brně, Příkop č. 2a, o zaplacení částky 1.845.781,28 Kč s příslušenstvím, o odvolání žalované proti usnesení Okresního soudu v Blansku ze dne 4. září 2014 č. j. 77 C 240/2014-50

t a k t o :

Usnesení Okresního soudu v Blansku ze dne 4. září 2014 č. j. 77C 240/2014-50 **se p o t v r z u j e.**

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud v Blansku jako soud I. stupně výše označeným usnesením zamítl námitku žalované doručenou mu dne 9.7.2014, že věc má být projednána podle smlouvy účastníků v řízení před rozhodci.

Takto rozhodl soud I. stupně o námitce žalované obsažené v odporu ze dne 8.7.2014 proti vydanému platebnímu rozkazu s návrhem na jeho zrušení a zastavení řízení podle § 106 odst. 1 o. s. ř. Žalovaná namítla místní i věcnou nepříslušnost Okresního soudu v Blansku, neboť k případnému projednání žaloby v souladu s čl. 9.10 úvěrové smlouvy č. 403/051/09/1/01 ze dne 28.4.2009, s odkazem na niž žalobce vůči ní uplatnil své tvrzené nároky, je místně a věcně příslušný rozhodčí soud Společnost pro rozhodčí řízení, a. s. Účastníci v tomto ustanovení sjednali rozhodčí doložku, podle níž všechny případné spory z této úvěrové smlouvy budou rozhodovány jediným rozhodcem jmenovaným ze seznamu rozhodců vedeným Společností pro rozhodčí řízení, a. s. Ke své námitce argumentovala ustanoveními § 105 odst. 1 o. s. ř., § 104a odst. 1 o. s. ř. a § 106 odst. 1 o. s. ř.

Soud I. stupně za citace ust. § 106 odst. 1 o. s. ř. a s poukazem na závěry přijaté Nejvyšším soudem České republiky v usnesení ze dne 11.5.2011 sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 přijal závěr, že rozhodčí doložka sjednaná v čl. 9.10 úvěrové smlouvy č. č. 403/051/09/1/01 ze dne 28.4.2009 je podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem neplatná. Uvedl, že v rozhodčí smlouvě se účastníci musí dohodnout buď na ad hoc rozhodci (rozhodcích) nebo na stálém rozhodčím soudu, který je zřízen na základě zákona (§2 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb.).

Proti uvedenému usnesení soudu I. stupně podala žalovaná odvolání podáním ze dne 24.9.2014, v němž s odkazem na odvolací důvody uvedené v ust. § 205 odst. 2 písm. a/, b/, c/ a g/ o. s. ř. vyjádřila nesouhlas se závěrem soudu I. stupně (i s názorem žalobce) o absolutní neplatnosti předmětné rozhodčí doložky podle § 39 obč. zák. Zdůraznila, že rozhodčí doložka byla součástí úvěrové smlouvy uzavřené v r. 2009 a soudem I. stupně argumentované rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11.5.2011 sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 (stejně tak jeho rozhodnutí ze dne 10.7.2013 sp. zn. 31 Cdo 958/2012) a případná jeho další pozdější rozhodnutí na ni nedopadají. Uvedla, že při uzavírání úvěrové smlouvy účastníci nemohli předvídat, jakým směrem se bude ubírat rozhodovací praxe Nejvyššího soudu sjednocující judikaturu platnosti rozhodčích doložek, neboť v takovém případě by se aplikace současné judikatury Nejvyššího soudu přičila a byla v rozporu se základními ústavními zásadami právní jistoty a zákazu retroaktivity, jež má právní stát garantovat. Žalovaná sdílí právní názor Ústavního soudu, že v případě rozhodčí doložky, která byla platná a kterou účastníci úvěrové smlouvy učinili v dobré víře součástí jimi uzavírané smlouvy, není v právním státě de facto i de iure možné, aby soud překračoval mantinely ústavní ochrany. Ke svým argumentacím zmínila nálezy Ústavního soudu ze dne 8.6.1995 sp. zn. IV. ÚS 215/94, ze dne 24.2.2004 sp. zn. I. ÚS 654/03, ze dne 3.3.2005 sp. zn. II. ÚS 329/04, ze dne 13.12.2007 sp. zn. II. ÚS 2070/07, ze dne 17.3.2009 sp. zn. I. ÚS 3143/08 či ze dne 25.6.2009 sp. zn. I. ÚS 89/07 a nález Ústavního soudu ČSFR ze dne 10.12.1992 sp. zn. PL. US 78/92. Odvolacímu soudu navrhla, aby napadené usnesení soudu I. stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, případně aby je změnil a rozhodl tak, že řízení se podle § 106 odst. 1 o. s. ř. zastavuje a žalované se přiznává náhrada nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Žalobce se k odvolání žalované vyjádřil podáním ze dne 26.11.2014, jímž pro jeho nedůvodnost navrhl potvrzení napadeného usnesení jako věcné správného. Argumentace žalované má za účelové sledující oddálení uspokojení uplatněného nároku.

Krajský soud v Brně jako soud odvolací po zjištění, že odvolání proti napadenému usnesení je přípustné (§ 201, § 202 o. s. ř. a contrario), bylo podáno osobou k tomu oprávněnou (§ 201 o. s. ř.), je včasné (§ 204 odst. 1 o. s. ř.) a obsahuje požadované náležitosti (§ 205 odst. 1 o. s. ř.), učinil v rámci své přezkumné činnosti (v mezích daných ust. § 212a odst. 6 o. s. ř.) tato zjištění a tyto právní závěry:

Řízení ve věci bylo zahájeno žalobou ze dne 16.6.2014, již se žalobce domáhá po žalované tvrzených nároků ze smlouvy o úvěru č. 403/051/09/1/01 uzavřené mezi účastníky dne 28.4.2009, jejíž podmínky žalovaná dle žalobcova tvrzení řádně neplnila. Součástí smlouvy jsou dle žalobcova tvrzení Obchodní podmínky Raiffeisenbank a. s. pro poskytování hypotečních úvěrů.

Podané žalobě soud I. stupně zcela vyhověl vydáním navrhovaného platebního rozkazu ze dne 1.7.2014 č. j. 77 C 240/2014-37, proti němuž podala žalovaná včasný odpor podáním ze dne 8.7.2014, jímž s poukazem na sjednání rozhodčí doložky v čl. 9.10 úvěrové smlouvy navrhla jeho zrušení a zastavení řízení podle § 106 odst. 1 o. s. ř.

Žalobce se k odporu žalované vyjádřil podáním ze dne 25.8.2014. V něm mimo jiné zmínil, že žalovaná pomíjí ustálenou soudní judikaturu, konkrétně rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11.5.2011 sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, která rozhodčí doložku ve spotřebitelských smlouvách ve formě, jak byla sjednána v předmětné úvěrové smlouvě, považuje za neplatnou, pročež se žalobce obrátil se svou žalobou na obecný soud žalované.

Podle § 7 o. s. ř. ve znění účinném od 1.1.2014 v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Podle § 106 odst. 1 o. s. ř. v témže znění jakmile soud k námitce žalované uplatněné nejpozději při prvním jeho úkonu ve věci samé zjistí, že věc má být podle smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodci nebo rozhodčí komisí spolku, nemůže věc dále projednávat a řízení zastaví; věc však projedná, jestliže účastníci prohlásí, že na smlouvě netrvají nebo že netrvají na projednání věci před rozhodčí komisí spolku. Soud projedná věc i tehdy, jestliže zjistí, že věc nemůže být podle práva České republiky podrobena rozhodčí smlouvě, nebo že rozhodčí smlouva je neplatná, popřípadě že vůbec neexistuje nebo že její projednání v řízení před rozhodci přesahuje rámec pravomoci přiznané jim smlouvou, anebo že rozhodčí soud odmítl věc se zabývat.

Předně odvolací soud uvádí, že námitka žalované, že věc má být na základě sjednané rozhodčí doložky projednána v řízení před rozhodci, je námitkou nedostatku soudní pravomoci, tedy nedostatku pravomoci kteréhokoliv soudu České republiky k projednání sporu účastníků, nikoliv tedy námitkou místní a věcné příslušnosti Okresního soudu v Blansku.

Problematikou pravomoci soudu jako jedné z podmínek řízení v souvislosti se sjednáním rozhodčí doložky se zabýval Nejvyšší soud České republiky v usnesení ze dne 24.10.2013 ve věci sp. zn. 23 Cdo 1166/2013. V něm uvedl, že „*k podmínkám řízení, jejichž absence má za následek zastavení řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř., patří i nedostatek pravomoci soudu. Pravomoc soudu k projednání věci není dána jak tam, kde v případech stanovených zákonem nepatří určitá věc do pravomoci soudu dříve, než skončí řízení u jiného orgánu, tak i v případech, kdy věc má být podle smlouvy účastníků projednána v řízení před rozhodcem za podmínek stanovených v § 106 odst. 1 o. s. ř. Ustanovení § 106 odst. 1 o. s. ř. se od obecné úpravy nedostatku podmínek řízení obsažené v § 104 o. s. ř. odchyluje zásadně jen v tom, že soud tuto překážku postupu řízení nezkontroluje z úřední povinnosti, nýbrž jen na základě včasné námítky žalované.*“

Ze soudního spisu je patrné, že soud I. stupně postupoval v řízení procesně správným způsobem, neboť předmětnou rozhodčí doložkou (rozhodčí smlouvou) se zabýval až ke včasné námitce žalované vznesené v souladu s ust. § 106 odst. 1 o. s. ř. v jejím prvním úkonu ve věci, jímž byl odpor proti platebnímu rozkazu.

Citované ustanovení § 106 odst. 1 o.s.ř. soudu ukládá, jak při včas vznesené námitce projednání věci v řízení před rozhodcem postupovat. V posuzovaném případě soud I. stupně přijal závěr o neplatnosti rozhodčí doložky sjednané v čl. v čl. 9.10 úvěrové smlouvy č. 403/051/09/1/01 ze dne 28.4.2009, aniž by vůbec tuto doložku v odůvodnění svého rozhodnutí citoval.

Předmětná rozhodčí doložka obsažená v čl. 9. označeném za závěrečná ujednání bodu 9.10 smlouvy o úvěru č. 403/051/09/1/01 ze dne 28.4.2009 zní: „Smluvní strany se dohodly, že veškeré spory z této Smlouvy budou rozhodovány s konečnou platností v rozhodčím řízení, a to jedním rozhodcem, jmenovaným Správcem ze Seznamu rozhodců, vedeného Společností pro rozhodčí řízení a. s., IČ 26421381, se sídlem Praha 2, Sokolská 60, PSČ 120 00 (dále jen „Společnost“), při její existenci, a to podle Jednacího řádu pro rozhodčí řízení Společnosti, Pravidly o nákladech rozhodčího řízení, Organizačním a Kancelářským řádem Společnosti, s jejíž obsahem jsou smluvní strany srozuměny a s nimiž se mohou blíže seznámit v sídle Společnosti nebo na stránkách www.rozhodci-rizeni.cz. V případě rozhodování sporů v rozhodčím řízení je rozhodnutí rozhodce o sporu ve věci konečné a na základě tohoto rozhodnutí je možno podat návrh na výkon tohoto rozhodnutí, resp. exekuci. Rozhodčí řízení je neveřejné a jednacím místem je sídlo Společnosti. Rozhodce zpravidla rozhoduje spor bez ústního jednání na základě předložených písemností“.

Ze žaloby i ze samotné smlouvy o úvěru vyplývá, že žalovaná tuto smlouvu uzavírala jako nepodnikající fyzická osoba.

Uvedená rozhodčí doložka byla sjednána za účinnosti zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, v jeho tehdy platném znění, tedy ve znění změn a doplňků tehdy naposledy provedených zák. č. 296/2007 Sb.(dále případně jen ZŘZ).

Podle § 2 odst. 1 ZŘZ strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a sporů vyvolaných prováděním konkursu nebo vyrovnání, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).

Podle § 2 odst. 2 ZŘZ rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír.

Podle § 2 odst. 3 ZŘZ rozhodčí smlouva se může týkat a) jednotlivého již vzniklého sporu (smlouva o rozhodci), nebo b) všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů (rozhodčí doložka).

K otázce způsobu určení rozhodce ve smyslu ust. § 7 zákona o rozhodčím řízení a jeho dopadu na platnost rozhodčí doložky přijal velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky sjednocující právní závěr v usnesení ze dne 11.5.2011 sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 uveřejněném pod číslem 121/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (rovněž na www.nsoud.cz). V něm byl odůvodněn závěr, že neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle ustanovení § 39 občanského zákoníku pro rozpor se zákonem. Nejvyšší soud vyložil, že subjekt, který není

stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zvláštního zákona, není oprávněn, obdobně jako stálé rozhodčí soudy, vydávat statuty a řády, které by upravovaly způsob vedení rozhodčího řízení a vymezovaly způsob jmenování rozhodců. Pokud takový subjekt vykonává činnosti, které spadají do působnosti stálých rozhodčích soudů, jde o zřejmý úmysl odporující zákonu, o nastavení podmínek vzbuzujících důvodné pochybnosti o perspektivě nezávislého a nestranného řešení sporů.

Zmiňovaným usnesením Nejvyšší soud sjednotil rozhodovací praxi obecných soudů v otázce náležitostí a platnosti rozhodčích smluv bez přímého určení ad hoc rozhodce. Stejně nahlíží na transparentní výběr rozhodce i „nálezořá“ judikatura Ústavního soudu verifikující náhled Nejvyššího soudu (např. nálezy sp. zn. II. ÚS 2164/10, I. ÚS 871/11, I. ÚS 199/11, IV. ÚS 2735/11 a další), jak to konstatoval Ústavní soud v aktuálním usnesení ze dne 23.1.2014 sp. zn. III. ÚS 1820/13. V něm mimo jiné uvedl, že z citované demonstrativní judikatury Ústavního soudu (II. ÚS 3057/10, IV. ÚS 3212/11, III. ÚS 3404/11 se tudíž podává zjevná neopodstatněnost námitky o nemožnosti aplikace sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu vydaného až po uzavření rozhodčí smlouvy (vše na <http://nalus.usoud.cz>).

Uvedené má procesní dopad i na spor účastníků v tom směru, že žalobce se nemůže domáhat svého tvrzeného nároku vůči žalovanému u rozhodce (určeného v rozhodčí smlouvě v rozporu se zákonem), může se jej však domáhat u soudu, jak to také podáním žaloby u Okresního soudu v Blansku učinil.

Soud I. stupně tedy v souladu s aktuální judikaturou obou uvedených soudů přijal správný závěr, že rozhodčí doložka sjednaná v bodu 9.10 předmětné úvěrové smlouvy je pro rozpor se zákonem neplatná podle § 39 zák. č. 40/1964 Sb. občanského zákoníku (k aplikaci tohoto ke dni 1.1.2014 zrušeného zákona poukazuje odvolací soud na přechodné ustanovení § 3028 odst. 3 věty první zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, podle něhož, není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy).

Odvolací soud uzavřel, že soud I. stupně správně námitku žalované, že věc má být projednána před rozhodci, jako nedůvodnou zamítl. K projednání a rozhodnutí této věci je dána podle ust. 7 odst. 1 o. s. ř. pravomoc soudů České republiky, u jednoho z nichž – u Okresního soudu v Blansku – žalobce svou žalobu podal.

Odvolání žalované není důvodné.

Odvolací soud napadené usnesení soudu I. stupně podle § 219 o. s. ř. jako věcně správné potvrdil, aniž by muselo být nařizováno jednání (§ 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.).

O náhradě nákladů odvolacího řízení odvolací soud nerozhodoval, neboť tímto jeho rozhodnutím se řízení ve věci nekončí, to je věcí soudu I. stupně v rozhodnutí, jímž bude řízení u něj skončeno.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí je přípustné dovolání, jestliže rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodnutí dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Dovolání je třeba podat k Nejvyššímu soudu České republiky do dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí u Okresního soudu v Blansku.

Brno 18. února 2015

JUDr. Eva Gregorová v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost: Vrbová